

Státní služba

Prosinec 2019

Nový služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní službu, kterým se stanoví rámcová pravidla vzdělávání ve služebních úřadech

Vzdělávání státních zaměstnanců

Věřejná správa, na níž se státní služba podílí významnou měrou, je službou veřejnosti [§ 4 správního řádu], a je proto v zájmu veřejnosti jakožto adresáta této správy a konsumenta služby, aby byla poskytována v odpovídající kvalitě, tedy byla vykonávána náležitě odborně připravenými státními zaměstnanci (zásada profesionality státní služby).

K dosažení náležité odbornosti je každý státní zaměstnanec nejen povinen podle § 35 zákona o státní službě vykonat úspěšně úřednickou zkoušku pro každý vykonávaný obor státní služby (kde je zásada profesionality státní služby vyjádřena zejména účelem zvláštní části úřednické zkoušky podle § 36 odst. 3 tohoto zákona), ale podle § 77 je též jeho povinností prohlubovat si své vzdělání. Prohlubování vzdělání je však současně podle § 79 tohoto zákona jeho právem, čímž je zdůrazněn význam vzdělávání státních zaměstnanců ve státní službě.

Koordinanční role

V oblasti vzdělávání státních zaměstnanců, včetně vydání zákonem předvídaných rámcových pravidel vzdělávání [§ 13 odst. 1 písm. d)], je koordinační role zákonem o státní službě [§ 13 odst. 2] svěřena Ministerstvu vnitra – sekci pro státní službu. Ta svoji koordinační roli může uplatnit jak formou metodiky (obecné metodické pokyny, odborná stanoviska a vyjádření ke konkrétním případům atp.), tak formálním nastavením pravidel prostřednictvím interního aktu řízení, jímž je podle § 11 odst. 5 zákona o státní službě služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní

službu. Zmíněný předpis je až na výslovně uvedené výjimky (pro takzvané „nezávislé regulátory“) závazný napříč celou státní službou. K takovému formálnímu nastavení došlo již v roce 2015, kdy byl vydán služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 9 ze dne 29. října 2015, kterým se stanoví rámcová pravidla vzdělávání státních zaměstnanců ve služebních úřadech. V nejbližších dnech však bude publikován nový služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní službu, kterým se stanoví rámcová pravidla vzdělávání ve služebních úřadech, schválený dne 5. listopadu 2019.

„K dosažení náležité odbornosti je každý státní zaměstnanec povinen složit úřednickou zkoušku pro každý vykonávaný obor státní služby a dále se vzdělávat.“

Nový služební předpis nastavuje je rámcová pravidla pro vzdělávání státních zaměstnanců především v návaznosti na novelizaci některých relevantních ustanovení zákona o státní službě (zákon č. 35/2019 Sb.) s účinností od 1. března 2019 a v návaznosti na vyhodnocení stávající aplikační praxe.

Vzdělávání státních zaměstnanců jako celek je právně vymezeno v hlavě čtvrté zákona o státní službě, přičemž jeho těžištěm a předmětem tohoto pojednání je prohlubování vzdělání, upravené v § 107 tohoto

zákona, které se zaměřuje na další odborný růst státního zaměstnance v jím vykonávaném oboru služby včetně zdokonalování nebo získávání jazykových znalostí. Prohlubování vzdělání se považuje za výkon služby a probíhá zásadně na náklady služebního úřadu.

Důvody vydání nového služebního předpisu

Zákon člení prohlubování vzdělání do čtyř kategorií: vstupní vzdělávání, průběžné vzdělávání, vzdělávání představených a jazykové vzdělávání. Současně též stanoví, že rozsah prohlubování vzdělání státního zaměstnance určuje služební orgán, který přitom vychází zejména z výsledku služebního hodnocení státního zaměstnance a z návrhů jeho představeného.

Právě návrh představeného byl doplněn novelou zákona o státní službě účinnou k 1. březnu 2019, neboť do té doby zákon určení rozsahu prohlubování vzdělání státního zaměstnance vázal pouze na služební hodnocení, které však do předmětné novely probíhalo každoročně.

Po nabytí účinnosti novely zákona o státní službě však může pravidelné služební hodnocení v jednotlivých služebních úřadech probíhat třeba i jen jedenkrát za tři roky, a z tohoto důvodu bylo potřebné nastavit procesy vzdělávání relativně samostatně, což je také hlavním důvodem přijetí nového služebního předpisu.

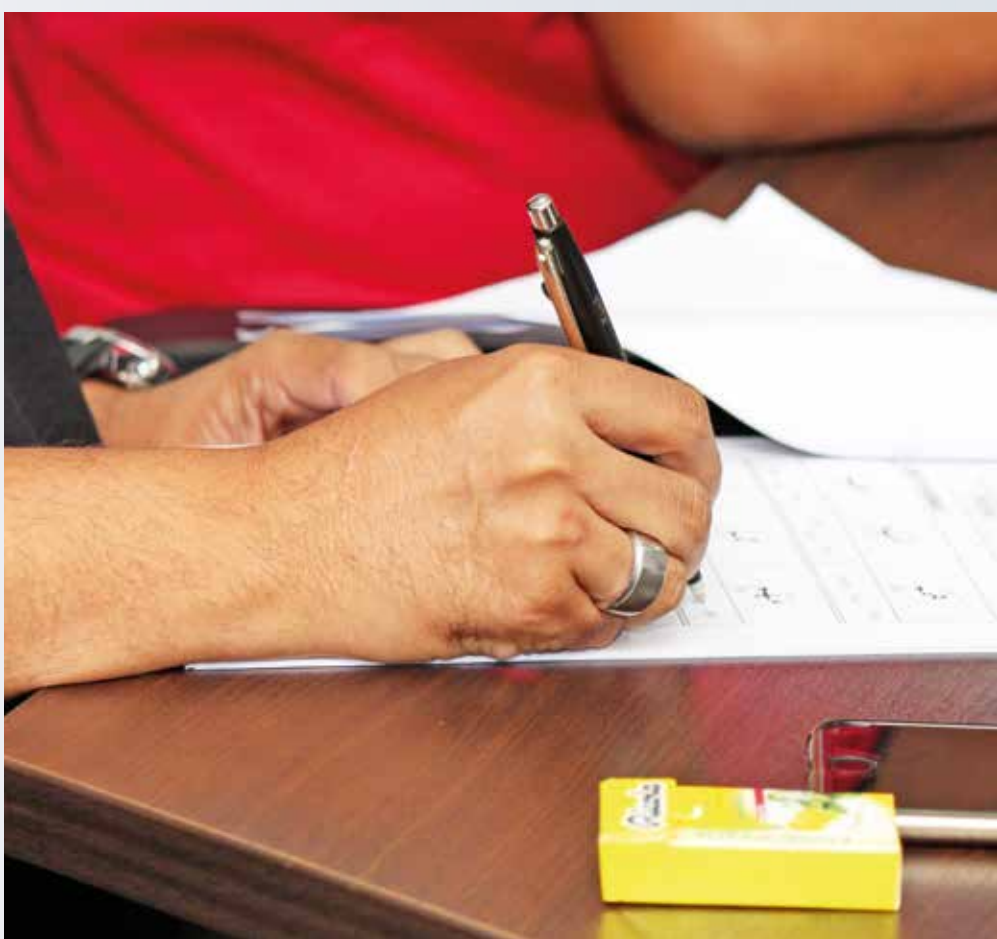
Dalším důvodem pro vydání nového služebního předpisu bylo rozšíření cílové skupiny na zaměstnance služebních úřadů, jimiž bylo dočasně

obsazeno služební místo podle ustanovení § 178 a § 178a zákona o státní službě zaměstnancem v pracovním poměru (kde opět kategorie zaměstnanců uvedených v § 178a byla do zákona doplněna novelou účinnou k 1. březnu 2019). V oblasti blíže upravující jazykové vzdělávání byl též zohledněn blížící se výkon předsednictví České republiky v Radě EU.

V tomto duchu je také ve služebním předpisu definována cílová skupina „zaměstnanců“, na které se předpis vztahuje: státní zaměstnanci uvedení v ustanovení § 107 zákona o státní službě a zaměstnanci v pracovním poměru podle § 178 a 178a zákona o státní službě (ve služebním předpisu označovaní legislativní zkratkou „zaměstnanec na služebním místě“).

Naopak se rámcová pravidla vzdělávání záměrně nevztahují na další osoby ve služebním poměru podle jiného zákona zařazené k výkonu služby ve služebním úřadu (tedy příslušníky bezpečnostních sborů a vojáků z povolání), ač jinak se i na ně (tedy za podmínky, že jsou zařazeni k výkonu služby ve služebním úřadu) podle § 11 odst. 3 zákona o státní službě vztahují služební předpisy. Toto řešení bylo přijato proto, že jejich vzdělávání či odbornou přípravu zpřesňuje jiný právní předpis, upravující jejich služební poměr a na rozdíl od zaměstnanců v pracovním poměru podle zákoníku práce na ně nelze ustanovení § 107 zákona o státní službě aplikovat obdobně (tedy v podstatě stejně) jako na státní zaměstnance.

Služební předpis se též již ze své podstaty nevztahuje na zaměstnance služebních úřadů, jejichž pracovní místa nejsou systemizována jako služební, a nevykonávají tedy činnosti, které jsou v § 5 zákona o státní službě označeny jako služba, a dále na zaměstnance správních úřadů, kteří jsou plošně vyňati z působnosti zákona o státní službě (§ 2 odst. 2). Na tyto kategorie zaměstnanců státu se ale většinou vztahují pravidla vzdělávání podle usnesení vlády ze dne 26. října 2015 č. 865, která jejich vzdělávání upravují podobně jako stávající služební předpis náměstka ministra vnitra pro státní službu č. 9 ze dne 29. října 2015 (a v návaznosti

na aktuální změnu se připravuje i jejich úprava).

Stanovení jednotlivých druhů vzdělávání

Služební předpis schválený dne 5. 11. 2019 stanoví jen minimální (rámcové) požadavky na vzdělávání a výslovně uvádí, že každý služební úřad může stanovit podrobnosti ke vzdělávání vlastním služebním předpisem. Oproti předchozí úpravě služebním předpisem č. 9 ze dne 29. října 2015 tedy již neukládá vydání vlastního služebního předpisu upravujícího vzdělávání jako povinnost.

Cílem tohoto služebního předpisu je stanovit jednotlivé druhy vzdělávání v návaznosti na § 107 odst. 1 zákona o státní službě, proces vzdělávání, zásady vedení spisové dokumentace vzdělávacích akcí a institucionální odpovědnost za vzdělávání. Záměrem je komplexně pojmout problematiku vzdělávání ve služebních úřadech od identifikace vzdělávacích potřeb zaměstnanců, přes tvorbu individuálních vzdělávacích plánů zaměstnanců, zpracování komplexního plánu

vzdělávacích akcí služebního úřadu, samotnou realizaci vzdělávání a vyhodnocování vzdělávacích akcí až po vedení náležité spisové dokumentace.

Vstupní vzdělávání

Zákonem o státní službě výslovně uvedené vstupní vzdělávání člení služební předpis na vstupní vzdělávání úvodní a vstupní vzdělávání následné. Stanoví, že vstupní vzdělávání úvodní, jehož cílem je poskytnout zaměstnanci potřebné informace a zprostředkovat znalosti týkající se chodu služebního úřadu a jeho specifických činností a úkolů, je pro zaměstnance v zásadě povinné a zahajuje se bezprostředně po nástupu do státní služby či přijetí do pracovního poměru a ukončuje se do tří měsíců od zařazení nebo jmenování na služební místo anebo přijetí do pracovního poměru.

Výjimkou, kdy se vstupní vzdělávání úvodní neabsolvuje nebo absolvuje v omezeném rozsahu (nerozhodne-li služební orgán jinak), jsou případy zaměstnance, který již na služebním místě v témže služebním úřadu vykonával službu nebo práci, přechodu

ILUSTRACNÍ FOTO: PIXABAY.COM

ní části úřednické zkoušky v daném oboru služby je určen příslušný studijní text, který zpracuje ústřední správní úřad, jenž je gestorem příslušného oboru státní služby v rozsahu odpovídajícím platným zkušebním otázkám pro zvláštní část úřednické zkoušky v tomto oboru státní služby; i tento text se zveřejňuje na internetových stránkách Ministerstva vnitra a to ve stejných lhůtách jako platné zkušební otázky.

Zpracování studijního textu pro každou zvláštní část úřednické zkoušky je jednou ze zásadních novinek nového služebního předpisu, neboť dosud bylo jeho zpracování a zveřejnění jen na dobrovolné úvaze jednotlivých gestorů. Jeho povinné zpracování a dostupnost tak akcentuje zákonem výslovně garantované právo státního zaměstnance na prohlubování vzdělání.

Za účelem snížení byrokratické zátěže se však o absolvování vstupního vzdělávání následného nevyžaduje žádné osvědčení či jiný doklad předvídaný v čl. 16 služebního předpisu. Vstupní vzdělávání následné se považuje za absolvované podáním žádosti o vykonání úřednické zkoušky, čímž zaměstnanec potvrzuje, že je již adekvátně na úřednickou zkoušku připraven. Pouze zaměstnanec na služebním místě, který nemá v úmyslu vykonat úřednickou zkoušku (v jeho případě to je, na rozdíl od státního zaměstnance, pouze právem, nikoliv povinností), potvrzuje absolvování vstupního vzdělávání následného čestným prohlášením do šesti měsíců od přijetí do pracovního poměru.

Průběžné vzdělávání

Služební předpis dále upravuje průběžné vzdělávání, kde stanoví, co se jím rozumí a jaké jsou jeho cíle. Průběžné vzdělávání probíhá zpravidla po ukončení vstupního vzdělávání úvodního, a to průběžně po celou dobu trvání služebního anebo pracovního poměru, v souladu s požadavky kladenými na služební místo.

Rozumí se jím další vzdělávání pro rozvoj odborných znalostí a dovedností zaměstnance ve vykonávaném oboru státní služby; vzdělávání v měkkých dovednostech a dovednos-

tech v informačních a komunikačních technologiích, nezbytných pro vykonávání činností na daném služebním místě, a dále též povinné, případně povinně se periodicky opakující vzdělávání vyplývající ze zvláštních právních předpisů, z usnesení vlády a ze služebních předpisů. Vzdělávacím cílem průběžného vzdělávání je zajistit prohlubování znalostí a dovedností zaměstnanců v návaznosti na již absolvované vzdělávání.

Vzdělávání představených

Další součástí prohlubování vzdělání je vzdělávání představených, jehož vzdělávacím cílem je osvojit si základní obecné kompetence pro výkon služby na služebním místě představeného, kterými jsou pravidla a nástroje řízení a vedení zaměstnanců, sociální dovednosti a rozvoj osobnostních předpokladů.

Jazykové vzdělávání

Poslední kategorií prohlubování vzdělání podle § 107 zákona o státní službě je jazykové vzdělávání.

Cílem jazykového vzdělávání je prohlubování jazykových znalostí a dovedností zaměstnance za předpokladu, že na služebním místě je stanoven požadavek úrovně znalosti cizího jazyka na základě § 25 odst. 5 písm. a) zákona o státní službě anebo že je zaměstnanec zapojen do přípravy a výkonu předsednictví České republiky v Radě EU nebo se podílí na činnostech, které vyplývají z plnění mezinárodních závazků, a to i bez ohledu na to, jestli zaměstnanec nemá vůbec nebo má nižší požadavek úrovně znalosti cizího jazyka stanovený na zastávaném služebním místě.

Úprava procesu vzdělávání do čtyř fází

V dalších ustanoveních nový služební předpis upravuje proces vzdělávání, který člení do čtyř fází: identifikace vzdělávacích potřeb, plánování vzdělávání, realizace vzdělávání a vyhodnocování vzdělávání.

Identifikace vzdělávacích potřeb

Vzdělávací potřeby zaměstnanců jsou identifikovány zejména na základě posledního platného služebního hod-

státního zaměstnance z jiného služebního úřadu anebo přijetí zaměstnance na služebním místě do pracovního poměru poté, co bezprostředně ukončil pracovní nebo služební poměr v jiném služebním úřadu. Obsahem vstupního vzdělávání úvodního jsou i témata, která (v případě státního zaměstnance) sice nemají bezprostřední vazbu na vykonávaný obor státní služby ve smyslu § 107 odst. 1 zákona o státní službě, ale jejichž absolvování ukládá jiný právní předpis.

Rovněž tak vstupní vzdělávání následné, které je jednou z forem přípravy státního zaměstnance a případně i zaměstnance na služebním místě k vykonání obecné i zvláštní části úřednické zkoušky, je povinné pro zaměstnance, kteří před přijetím do služebního anebo pracovního poměru nevykonali úřednickou zkoušku. Příprava k vykonání obecné části úřednické zkoušky probíhá samostudiem odborné literatury a případně dalších dokumentů zpracovaných sekcí pro státní službu a zveřejněných na internetových stránkách Ministerstva vnitra. K přípravě na vykonání zvláštní

nocení státního zaměstnance (případně hodnocení zaměstnance na služebním místě) a návrhu představeného, zohledňujícího nároky kladené na zaměstnance při výkonu služby dané zejména vykonávaným oborem státní služby, požadavky vyplývajícími ze služebního předpisu vydaného na základě § 25 odst. 5 zákona o státní službě, správními a jinými činnostmi, jejichž výkon se na služebním místě požaduje a které jsou obsaženy v charakteristice služebního místa, a případně též posouzením dopadů realizovaných nebo připravovaných legislativních změn na výkon činností zaměstnance.

Plánování vzdělávání

Na základě identifikovaných vzdělávacích potřeb se každoročně zpracuje „řádný“ individuální vzdělávací plán zaměstnance a v mimořádných případech, které se vyskytnou během roku a v návaznosti na adaptační proces zaměstnance, je též doporučeno zpracovat „mimořádný“ individuální vzdělávací plán zaměstnance. Řádný i mimořádný individuální vzdělávací plán zahrnují průběžné vzdělávání, vzdělávání představených a jazykové vzdělávání a jejich vzor bude zveřejněn na internetových stránkách Ministerstva vnitra.

Realizace vzdělávání

Na základě řádných individuálních vzdělávacích plánů všech zaměstnanců služebního úřadu se vypracuje nejméně jednou ročně komplexní plán vzdělávacích akcí služebního úřadu, členěný podle jednotlivých druhů vzdělávání a obsahující požadovaná témata vzdělávacích akcí, předpokládaný termín nebo období konání (popřípadě předpokládaný počet zaměstnanců, kteří vzdělávací akci absolvují, případně jakým způsobem a kým budou vzdělávací akce realizovány).

Vyhodnocování vzdělávání

Nový služební předpis též stanoví náležitosti spisové dokumentace vzdělávací akce, která se však vede jen v případě, že služební úřad nebo třetí osoba realizuje vzdělávání výhradně pro služební úřad (týká se tedy jen in-

terního vzdělávání). Tato spisová dokumentace vzdělávací akce obsahuje informaci o vzdělávací akci, prezenční listinu zaměstnanců účastnících se vzdělávací akce, vyhodnocení vzdělávací akce a seznam vydaných osvědčení.

Zaměstnancům, kteří absolvovali vzdělávací akci, se vydává osvědčení, jehož náležitosti jsou uvedeny v čl. 16 odst. 2 tohoto nového služebního předpisu. Oproti dřívější úpravě se výslovně stanoví, že v případě vzdělávací akce, kdy se nevystavuje osvědčení ani potvrzení o absolvování, lze účast na vzdělávací akci prokázat prezenční listinou, popřípadě čestným prohlášením zaměstnance, například po absolvování odborné konference/odborného semináře/workshopu.

V případě účasti na instruktážích a odborných konzultacích se žádná forma potvrzení nevzdává a nepožaduje. Výslovně se též stanoví, že personální útvar zakládá do osobního spisu zaměstnance kopii osvědčení o absolvované vzdělávací akci, případně potvrzení organizátora o absolvování vzdělávací akce, čestné prohlášení zaměstnance, kopii prezenční listiny nebo potvrzení představeného o splnění vzdělávacího cíle formou samostudia.

Dovětek

Závěrem je ještě vhodné zdůraznit, že v kontextu prohlubování vzdělání podle § 107 zákona o státní službě (které, jakž již bylo uvedeno, zákon považuje za výkon služby, a nutně tedy probíhá výlučně na náklady služebního úřadu) není možné využít institutu služebního volna k individuálním studijním účelům podle § 108 zákona o státní službě a služební orgán není oprávněn státnímu zaměstnanci za tímto účelem takové „studijní volno“ nařizovat (k tomu blíže viz stanovisko sekce pro státní službu k aplikaci § 108 zákona o státní službě, publikované na webu státní služby dne 9. 10. 2017).

Blíží podmínky k samostudiu může stanovit služební orgán vlastním služebním předpisem a lze například využít i institutu výkonu služby z jiného místa podle § 117 zákona o státní službě. Případně další samostudium v době mimo výkon služby či práce je čistě dobrovolným rozhodnutím dotčeného zaměstnance, z něhož samotného neplynou žádná práva a povinnosti ani tomuto zaměstnanci, ani služebnímu úřadu. ■

Autor textu **Ing. Mgr.**

Petr Schreyer je vedoucím

oddělení vzdělávání a úřednické zkoušky, sekce pro státní službu Ministerstva vnitra ČR.

